

Moja Niepodległa

<https://mojaniepodlegla.pl/mn/publikacje/15066,Broszury-popularnonaukowe-Najwieksze-bitwy-wojny-polsko-bolszewickiej-19191921-d.html>
18.04.2024, 19:19

Broszury popularnonaukowe: „Największe bitwy wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921” – do pobrania

Bitwa Warszawska roku 1920 to największe militarne zwycięstwo Polski od czasów wiktorii wiedeńskiej 1683 r. Sierpniowe zwycięstwo sprzed 100 laty ocaliło niepodległą Polskę i cywilizację łacińską.

Przypadającą w tym roku 100. rocznicę Bitwy Warszawskiej postanowiliśmy uczcić m.in. przygotowując serię dziewięciu broszur popularnonaukowych dedykowanych wybranym bitwom wojny polsko-bolszewickiej. Zostały one przygotowane przez czołowych polskich znawców problematyki, którzy w przystępny sposób zaprezentowali szereg istotnych dla tego konfliktu postaci i wydarzeń, przypominając również mało znane epizody. W broszurach zostały opisane m.in. najistotniejsze militarne aspekty wojny polsko-bolszewickiej 1919–1921, jak tworzenie się struktur Wojska Polskiego, polski wysiłek mobilizacyjny, sztuka wojenna,

strategia obu stron oraz punkty zwrotne konfliktu.

Choć pisane przez różnych autorów, poszczególne teksty nawzajem się uzupełniają, co pozwala uzyskać całościowy obraz przebiegu działań wojennych. Duży nacisk położono na oprawę graficzną broszur, na którą – prócz zdjęć (nierzadko dotąd niepublikowanych), map i szkiców – złożyły się liczne eksponaty muzealne, w tym wybrane dzieła sztuki (polskie malarstwo batalistyczne).

Broszury w wersji cyfrowej [PDF] do pobrania na naszej stronie od piątku 17 lipca 2020 r. Jako pierwszą prezentujemy broszurę autorstwa prof. Aleksandra Smolińskiego – „Wyprawa wileńska w kwietniu 1919”. Kolejne broszury będziemy publikowali około godz. 11.00 w każdy wtorek i piątek, aż do 14 sierpnia.

Lista broszur i harmonogram publikacji:

1. [17 lipca - Aleksander Smoliński - „Wyprawa wileńska” w kwietniu 1919](#)
2. [21 lipca - Juliusz S. Tym - Działania na Froncie Litewsko-Białoruskim \(czerwiec 1919-kwiecień 1920\)](#)
3. [24 lipca - Juliusz S. Tym - Operacja zaczepna Wojska Polskiego na Ukrainie \(25 kwietnia - 11 maja 1920\)](#)
4. [28 lipca - Michał Klimecki - Pochód Tuchaczewskiego nad Wisłę](#)
5. [31 lipca - Marek Kozubel - Brody-Lwów 1920](#)
6. [4 sierpnia - Marek Kozubel - Zamość - Komarów](#)

1920

7. [7 sierpnia](#) - Maciej Krotofil - Bitwa nad Niemnem

1920

8. [11 sierpnia](#) - Aleksander Smoliński - Zagon na Korosteń - październik 1920

9. [14 sierpnia](#) - Łukasz Przybyło - Bitwa Warszawska 1920

***

Aleksander Smoliński - „Wyprawa wileńska” w kwietniu 1919

„Wyprawa wileńska” z kwietnia 1919 r. była pierwszą dużą operacją zaczepną Wojska Polskiego w wojnie polsko-bolszewickiej. Zakończyła się ona wyzwoleniem Wilna spod sowieckiej okupacji, w czym główną rolę odegrał zagon 1 Brygady Jazdy pod dowództwem płk. Władysława Beliny-Prażmowskiego. Polscy kawalerzyści wdarli się do miasta, zaskakując jego garnizon, po czym przez kilka dni toczyli, przy wsparciu mieszkańców Wilna, zacięte boje z kontratakującym przeciwnikiem. Szalę zwycięstwa przeważało przybycie posiłków w postaci oddziałów 2 Dywizji Piechoty Legionów.

Juliusz S. Tym - Działania na Froncie Litewsko-

Białoruskim (czerwiec 1919–kwiecień 1920)

Choć w powszechnym użyciu funkcjonuje określenie "wojna 1920 roku", to warto podkreślić że Wojsko Polskie toczyło boje z bolszewikami już w roku 1919. Nieco zapomniane walki na Froncie Litewsko-Białoruskim - prowadzone od czerwca 1919 r. do kwietnia 1920 r. m.in. o Mińsk, Bobrujsk, Dyneburg i Mozyrz - zakończyły się ważnymi polskimi zwycięstwami, które odepchnęły Armię Czerwoną na wschód i pozwoliły nowoutworzonemu państwu polskiemu lepiej przygotować się do przyszłych zmagania z Sowieciami.

Juliusz S. Tym – Operacja zaczepna Wojska Polskiego na Ukrainie (25 kwietnia – 11 maja 1920)

Rozpoczęta 25 kwietnia 1920 r. polska ofensywa na Ukrainie (operacja "Józef"), która zakończyła się pobiciem sowieckich jednostek i wyzwoleniem Kijowa, była jedną z ważniejszych momentów wojny polsko-bolszewickiej. Podejmując śmiało i zaskakujące ataki (m.in. zagon kawalerii na Koziatyn i rajd piechoty na samochodach ciężarowych na Żytomierz) Polacy szybko

otworzyli sobie drogę do największego ukraińskiego miasta. Celem Józefa Piłsudskiego było nie tylko pokonanie przeciwnika na płaszczyźnie militarnej, lecz wsparcie nowego sojusznika, Ukraińskiej Republiki Ludowej, który odgrywał ważną rolę w geopolitycznych koncepcjach Naczelnika Państwa.

Michał Klimecki – Pochód Tuchaczewskiego nad Wisłę

Latem 1920 r. bolszewicy rozpoczęli własną ofensywę na Białorusi i Ukrainie, przełamując nazbyt rozciągnięte i niedostateczne obsadzone polskie linie. Największe zagrożenie stwarzał Front Zachodni Michaiła Tuchaczewskiego, którego armie po sukcesach odniesionych na Białorusi nieubłaganie zbliżały się do polskiej stolicy. Gdy Tuchaczewski widział się już w roli zdobywcy Warszawy, a w Moskwie planowano sowietyzację terytoriów II Rzeczypospolitej i dalszy "eksport" rewolucji, społeczeństwo polskie dokonało bezprecedensowej mobilizacji, pragnąc bronić świeżo wywalczonej niepodległości.

Jednym z największych osiągnięć tego trudnego okresu było utworzenie Armii Ochotniczej, której tysiące żołnierzy wkrótce wyruszyły na front, by odwrócić niekorzystny dla strony polskiej bieg wydarzeń.

Marek Kozubel – Brody–Lwów 1920

Gdy Front Zachodni Michała Tuchaczewskiego maszerował na Warszawę, siły Frontu Południowo-Zachodniego Aleksandra Jegorowa punktem ciężkości swych działań uczynił Lwów. Najgroźniejszą jednostką Frontu Południowo-Zachodniego była 1 Armia Konna Siemiona Budionnego, która walczyła przyczyniła się do polskiej porażki na Ukrainie, a następnie stała się główną przyczyną braku możliwości ustabilizowania frontu. Polacy podjęli próbę zniszczenia Konarmii pod Brodami, lecz nie przyniosła ona sukcesu. Krwawy pochód Budionnego, znaczony bestialskimi mordami na jeńcach i rannych polskich żołnierzach (jak m.in. pod Zadwórzem) zakończył się wszakże pod Lwowem, którego "czerwonym" nie udało się zdobyć.

Marek Kozubel - Zamość - Komarów 1920

Po nieudanym ataku na Lwów, 1 Armia Konna ruszyła na Zamość, lecz obleżone miasto, bronione wspólnie przez Polaków i Ukraińców, odparło bolszewików. Zmiana ogólnej sytuacji na froncie polsko-sowieckim, spowodowana rezultatami walk pod Warszawą, spowodowała, że Konarmia, osaczana przez polskie oddziały, musiała rozpocząć odwrót, by uniknąć zniszczenia. Rejterujące wojska Budionnego 31 sierpnia natknęły się pod Komarowem na 1 Dywizję Jazdy Juliusz Rómmmla. Doszło do wielkiej bitwy kawalerii, w rezultacie której 1 Armia Konna ponownie uniknęła zniszczenia, jednak została pobita, poniosła duże straty i przestała stanowić większe zagrożenie dla Polaków.

Maciej Krotofil – Bitwa nad Niemnem 1920

Choć wojska Michaiła Tuchaczewskiego zostały w sierpniu 1920 r. krwawo odparte spod Warszawy, on sam wciąż jeszcze nie czuł się pokonany. Dowódca sowieckiego Frontu Zachodniego, po dokonaniu niezbędnej reorganizacji i uzupełnień w swych przetrzebionych dywizjach, planował wznowienie działań zaczepnych przeciwko Wojsku Polskiemu i zwycięskie zakończenie kampanii. Złudzenia Tuchaczewskiego na temat możliwości odwrócenia losów wojny ostatecznie rozwiąła ofensywa Józefa Piłsudskiego, przeprowadzona w drugiej połowie września 1920 r., która przeszła do historii jako Bitwa nad Niemnem. To nieco zapomniane i pozostające w cieniu Bitwy Warszawskiej starcie doprowadziło do ostatecznego rozbicia sił Frontu Zachodniego i przypieczętowało polski sukces militarny w wojnie.

Aleksander Smoliński – Zagon na Korosteń – październik 1920

Zagon na Korosteń, przeprowadzony w październiku 1920 r. przez Korpusu Jazdy płk. Juliusza Rómmla, był jednym z ostatnich działań ofensywnych Wojska Polskiego w wojnie z bolszewikami. Doszło wówczas do niecodziennego starcia kawalerii z sowieckimi pociągami pancernymi, zakończonego sukcesem podwładnych płk. Rómmla, którzy nadto zniszczyli wykorzystywaną przez bolszewików infrastrukturę wojskową i kolejową. Zagon na Korosteń, zalicza się, obok m.in. "Wypraw Wileńskiej" z kwietnia 1919 r. i zagonu na Koziatyn z kwietnia 1920 r., do największych sukcesów polskiej konnicy w całym konflikcie, aczkolwiek pozostaje on jednym z mniej znanych epizodów wojny, który niewątpliwie warto przypomnieć.

Łukasz Przybyło - Bitwa Warszawska 1920

W sierpniu 1920 r. miała miejsce decydująca dla losów wojny wielka bitwa pod Warszawą. Złożyły się na nią zacięte walki obronne prowadzone nad przedpolach polskiej stolicy (m.in. pod Radzyminem i Ossowem) przez siły gen. Józefa Hallera, uporczywe boje w obronie i kontrataku 5 Armii gen. Władysława Sikorskiego na Wkrą (osłaniającej Warszawę od północnego wschodu), aż wreszcie nadzorowana przez Józefa Piłsudskiego kontrofensywa znad Wieprza, która ugodziła w najbardziej wrażliwy punkt w sowieckich liniach. Choć niektóre kluczowe miejscowości wielokrotnie przechodziły z rąk do rąk, a straty po obu stronach były wysokie, Polakom udało się najpierw zatrzymać napierające masy wojsk Frontu Zachodniego pod Warszawą i nad Wkrą, a następnie, przechodząc do kontruderzenia na północy i południu, zmusić je do panicznego odwrotu na wschód. Wielką rolę w polskim zwycięstwie odegrały m.in. wywiad radiowy (odczytujący sowieckie depesze) jak również oraz męstwo i poświęcenie polskich żołnierzy, w tym członków Armii Ochotniczej, dzięki którym udało się utrzymać chwiejący się front, a następnie wyprowadzić zwycięski kontratak.

Pliki do pobrania

[A. Smoliński - Wyprawa wileńska w kwietniu 1919 \(pdf, 5.2 MB\)](#)

[Juliusz S. Tym - Działania na Froncie Litewsko-Białoruskim \(czerwiec 1919-kwiecień 1920\) \(pdf, 7.06 MB\)](#)

[Juliusz S. Tym - Operacja zaczepna Wojska Polskiego na Ukrainie \(25 kwietnia - 11 maja 1920\) \(pdf, 6.56 MB\)](#)

[Michał Klimecki - Pochód Tuchaczewskiego nad Wisłę \(pdf, 6.53 MB\)](#)

[Marek Kozubel - Brody-Lwów 1920 \(pdf, 8.64 MB\)](#)

[Marek Kozubel - Zamość - Komarów 1920 \(pdf, 6.18 MB\)](#)

[Maciej Krotofil - Bitwa nad Niemnem 1920 \(pdf, 5.83 MB\)](#)

[Aleksander Smoliński - Zagon na Korosteń - październik 1920 \(pdf, 3.87 MB\)](#)

[Łukasz Przybyło - Bitwa Warszawska 1920 \(pdf, 5.34 MB\)](#)

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Zagon na Korosteń –
październik 1920

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Bitwa nad Niemnem

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Zamość-Komarów 1920

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Brody-Lwów 1920

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Pochód Tuchaczewskiego
nad Wisłę

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Operacja zaczepna Wojska
Polskiego na Ukrainie
(25 kwietnia – 11 maja 1920)

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Juliusz S. Tym
**Działania na Froncie
Litewsko-Białoruskim
(czerwiec 1919 – kwiecień 1920)**

**NAJWIĘKSZE BITWY
WOJNY POLSKO-
BOLSZEWICKIEJ
1919–1921**

BROSZURY DO POBRANIA
SZCZECIN.IPN.GOV.PL

Aleksander Smolński
**„Wyprawa wileńska”
w kwietniu 1919**